

І.А. Кузьменко

ЖДУ ім. І.Франка ННІ іноземної філології

Науковий керівник: к.ф.н. С.А. Вискушенко

Деякі аспекти словотворення суспільно-політичних термінів в англійській мові

Актуальність дослідження полягає в тому, що суспільно-політична лексика посідає вагоме місце в термінологічній системі англійської мови. Вона представляє значний лінгвістичний інтерес у зв'язку зі зростанням ролі та динаміки політичної комунікації.

Об'єктом дослідження виступає лексичний склад суспільно-політичної терміносистеми в лексикографічних джерелах, журнальних і газетних статтях.

Метою даної статті є висвітлення шляхів творення суспільно-політичних термінів та визначення тих, які є основними на сучасному етапі.

У мовознавчій літературі існує багато визначень суспільно-політичної лексики. Більшість визначень суспільно-політичної лексики об'єднує те, що, вони є соціологічно спрямованими. Основною системою, на думку дослідників, є система понятійно-сміслових сфер, на яких базується ця лексична група.

Багато українських (А. А. Бурячок, В. В. Жайворонок, А. В. Капуш, Т. П. Клімушенко, О. О. Мороз, І. В. Холявко) та зарубіжних (В. І. Акімова, А. С. Белая, М. К. Гарбовський, Л. О. Жданова, С. Г. Капралова, Д. Камерон, Т. Б. Крючкова, І. Ф. Протченко, Н. Г. Юзефович, В. Дікман, Х. Ласвел, Г. Клаус) лінгвістів займалися дослідженням поняття "суспільно-політична лексика".

У сучасних термінознавчих студіях увагу зосереджено на питаннях, пов'язаних із походженням суспільно-політичної термінології (А. Бурячок, С. Капралова, І. Протченко), її системною організацією (Т. Коготкова, Т. Крючкова, В. Лейчик, О. Мороз, Я. Снісаренко), семантичними трансформаціями в різних дискурсах – художньому, публіцистичному,

політичному (Г. Солганик, А. Баранов, Ю. Караулов, Т. Весна), специфікою індивідуально-авторського використання суспільно-політичної термінології (А. Григораш, І. Холявко, О. Клещова, Г. Мінчак) [4: 88-93].

Створення нових слів здійснюється, перш за все, як віддзеркалення в мові потреб суспільства у виразі нових понять, що постійно виникають в результаті розвитку науки, техніки, культури, суспільних відносин тощо. Суспільно-політичні терміни виникають у мові приблизно тими ж шляхами, що і одиниці інших лексико-семантичних підсистем літературної мови. Згідно з дослідженнями лінгвістів, понад 65% всіх нових слів, які з'явилися в останні десятиліття внаслідок словотворчих процесів, були утворені шляхом афіксації і словоскладання [2: 165].

Словотвірна номінація суспільно-політичних термінів базується на таких способах словотвору як:

1. Афіксальний. Складання афіксальних одиниць цілком відповідають англійським словотворчим традиціям. Морфологічна структура і характер мотивації значення даних одиниць ускладнюється уявленнями носіїв англійської мови про звичайне і стандартне слово.

Інтернаціональний префікс *pre-* та *de-* найбільш активно вступали в дериваційні зв'язки. Слова, утворені за допомогою префікса *pre-*, вказують, що щось має місце перед певною датою, періодом, або подією Слово *pre-empt* означає «діяти, перш ніж хтось інший почне діяти» (*President preempted the call for more democracy by suddenly announcing a general election*)[5].

Лексична одиниця *prebituary* (некролог написаний або опублікований до смерті певної людини) у політичній сфері вживається як пророкування невдачі, особливо політичного кандидата. *Precrimination* означає «взаємне звинувачення, зроблене перед якою-небудь очікуваною подією або результатом». Цей термін було утворено в результаті злиття префікса *pre-* і *recrimination*, що позначає «зустрічне звинувачення» [3: 1-4].

Слова, утворені префіксом *de-*: *de-conflict* (запобігати появі конфлікту), *deelect* (звільняти особу з вибірної посади), *de-globalisation* (рух проти

глобалізації), *deauthorisation* (відмова від попередньої офіційної згоди на певний документ).

До часто вживаних також відносяться префікси *non-* (*non-department, non-civil, non-Europe, non-interference, non-aligned, non-attached, nonprofessional, nongovernmental*), *un-* (*unclear, unemployment, unbalance*), *inter-* (*interstate, intergovernmental, international, intercontinental*) [5].

Також високу словотворчу активність у суспільно-політичній лексиці проявляли суфікси: *-ism* (*ableism, fattyism, exceptionalism, sexism*); *-tion/-ition/ation/ion* (*regulation, justification, privatization, integration, administration, consolidation, privatization, organization, confrontation, regulation, convention, opposition, protection, globalization*); *-dom* (*transgenderdom*); *-hood* (*celebrityhood*) [3: 1-4; 2: 177].

Слова, утворені за допомогою суфікса *-ism*, часто пов'язані з дискримінацією певної групи людей.

Наприклад, *voiceism* І «дискримінація людей або стереотипне ставлення на підставі звуку їх голосу» і відповідно *voicist* І «той, хто дискримінує людей на підставі звуку їх голосу» [2: 177].

До часто вживаних суфіксів також відносяться *-ment* (*development, disagreement, settlement (of arguments), adjustment, movement, management, establishment, -ity* (*solidarity, integrity, liability, popularity (рейтинг), minority, majority*), *-al* (*regional, tactical, criminal, international, personal, partial*) [5].

2. Словоскладання. Одним з найбільш стародавніх, універсальних і поширених способів словотворення в англійській мові є словоскладання, що не втратило своєї активності і на даний час: більше ніж третина всіх новоутворень в сучасній англійській мові - складні слова [3: 1-4].

а) складні слова, утворені з простих основ:

grass-tops (лідуюча позиція в суспільстві або суспільній організації), *blue-hot* (той, що має відношення до обурення активістів американської Демократичної партії) [5].

б) складно-похідні слова:

bullyproofing (застосування заходів, спрямованих на викорінення хуліганства в школах), *opposition research* (евфемізм для потенційно скандальної інформації, яка була розкрита під час вивчення політичного супротивника), *imperial-overstretch* (розширення повноважень верховної влади незалежно від її можливості підтримувати або розвивати свої військові та економічні обов'язки), *seabiscuit-candidate*, *community animator*.

в) складноскорочені слова: *piconet* (об'єднання префікса *pico* (дуже маленький) з іменником *network*.):

г) лексикалізовані синтаксичні утворення: *just-in-time politics* (форма політики, де спеціалізовані коаліції і взаємини будуються навколо проблем замість партій або ідеологій), *wait-and-see* (policy) (політика вичікування)

[3: 1- 4].

3. Телескопія.

Одним із способів утворення англійських слів є телескопія. Під телескопією розуміють процес, при якому нове слово виникає зі злиття повної основи одного слова зі скороченою основою іншого або ж зі злиття скорочених основ двох слів. Значення такого нового слова в більшості випадків містить сумарне значення обох своїх складників. Іноді це сумарне значення складається із суми повного лексичного значення першого чи другого складника і граматичного значення іншого[2: 179]. Наприклад, *illegant* (*illegal+immigrant*) – нелегальний імігрант; *gayborhood* (*gay + neighborhood*) – район, який заселений переважно геями.

4. Скорочення.

Gen (*generation*), *YIMBY* (*Yes In My Back Yard*) – «особа, яка не проти того, щоб поруч із її помешканням було побудовано щось небезпечне або потворне», *NIMBY* (*Not In My Back Yard*) [5].

Також необхідно відзначити процес міграції слів з однієї терміносистеми в іншу. У суспільно - політичній термінології досить часто вживаються медичні терміни в політичних та інших контекстах, наприклад, *color - blind* – «той, хто страждає дальтонізм, не розрізняє кольори», як

елемент суспільно - політичної термінології означає «не має расових упереджень». Автомобільний термін *spark plug* «свічка запалювання» став означати «людина, що виступає в ролі ініціатора» [3: 1-4].

Ще одним способом формування суспільно - політичної термінології є запозичення. Як показує аналіз, саме суспільно-політична та економічна сфери є сферами виникнення і функціонування найбільшого числа інновацій останніх десятиліть, хоча англійська мова і сама перетворилася на джерело поповнення словникового складу інших мов європейського ареалу [1: 9].

Прикладом є запозичення з французької мови: *genocidaire* (прихильник політики геноциду) [5].

Отже, суспільно-політичний шар лексики є надзвичайно динамічним оскільки змінюється відповідно до потреб суспільства та змін у суспільно-політичній сфері. Суспільно-політичні терміни утворюються переважно як і терміни інших лексичних підсистем. На сьогодні основними способами утворення суспільно-політичних термінів є афіксація і словоскладання.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ ТА ЛІТЕРАТУРИ

1. Д'яков А.С. Основи термінотворення: семантичні та соціолінгвістичні аспекти / Д'яков А.С., Кияк Т.Р., Куделько З.Б. Ї К.: Видавничий дім «КМ Academia», 2000. – 216 с.
2. Зацний Ю. А. Сучасний англомовний світ і збагачення словникового складу / Ю. А. Зацний. – Львів: ПАІС, 2007. – 228 с.
3. Козьмик А. А. Деякі аспекти формування та функціонування суспільно-політичної термінології англійської мови / Козьмик А. А // Вісник Запорізького державного університету. Ї 2002. Ї №1Ї С. 1-4
4. Снісаренко Я. С. Вплив лінгвальних та екстралінгвальних чинників на розвиток суспільно-політичної лексики та суспільно-політичної термінології / Снісаренко Я. С. // Термінологічний вісник. Ї 2013.ЇВип. 2(2) Ї С.88-93.
5. Dictionary of Politics and Government. Collin P.H. Third edition, Bloomsbury Publishing, 2004. Ї 289 p.